

ÖZEL EĞİTİM

Özel eğitim ihtiyacı olan birey, “Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey” şeklinde tanımlanmaktadır. Özel eğitim ise bu bireylerin eğitsel ve sosyal gereksinimlerini karşılamak amacıyla geliştirilmiş bireyselleştirilmiş eğitim programları aracılığıyla özel olarak yetiştirilmiş personel tarafından uygun eğitim ortamlarında sürdürülen eğitim olarak tanımlanmaktadır.

Zedelenme, bireyin sahip olduğu organlarının yapısında ve işleyişinde çeşitli nedenlere bağlı olarak bozulmalar olması durumu olarak tanımlanmaktadır.

Yetersizlik, bireyin yaşadığı zedelenme sonucunda sahip olduğu organının işlevini yerine getirememesidir.

Engel, bir yetersizlik sonucunda bireyin toplumsal yaşamda akranlarının gerçekleştirebildiği rolleri gerçekleştirememesi durumu olarak tanımlanmaktadır.

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER

Zihinsel yetersizlik, 22 yaşından önce ortaya çıkan, hem öğrenme, akıl yürütme, problem çözme gibi zihinsel işlevlerde hem de bireylerin günlük yaşamlarında gerçekleştirdikleri kavramsal, sosyal ve pratik becerilerin toplamı olan uyumsal davranışlarda önemli sınırlılık durumudur.

- ❖ Zeka düzeyi puanları 70 ve altındadır.
- ❖ Dikkat süreleri çok kısadır.
- ❖ Yeni bilgileri kısa süreli ve uzun süreli belleğe depolamada problem yaşarlar.
- ❖ Birçok akademik alanda normal gelişim gösteren akranlarına göre geridir.
- ❖ Akranlarına göre daha yavaş öğrenmekle birlikte soyut kavramları öğrenmede zorluk yaşarlar.
- ❖ Yeni öğrenmelere karşı motivasyonları düşüktür.
- ❖ Dilin anlama ve ifade etme boyutunda sorun yaşarlar.
- ❖ Sosyal becerilerde yetersizlik ve sosyal kabulde problem yaşayabilirler.

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÖĞRENCİLER

Nörogelişimsel bir bozukluk olup yaşamın erken dönemlerinde sosyal iletişim ile etkileşimde güçlük yaşama ve sınırlı yineleyici davranışlar sergileme gibi belirtilerle ortaya çıkan bir durumdur.

- ❖ Bir sosyal iletişim bozukluğudur.
- ❖ İsimlerine tepki vermeyebilir, insanlara karşı ilgisiz görünebilir.
- ❖ Beden dili kullanma konusunda sorun yaşayabilir.
- ❖ Zihin teorisinde sınırlılıklara sahiptir.
- ❖ Oyun becerileri sınırlıdır.
- ❖ Alıcı dil boyutunda güçlük yaşayabilirler.
- ❖ Sosyal dili anlamada zorlanırlar.
- ❖ Rutinlere aşırı bağlı olurlar.
- ❖ Bazı uyarılara aşırı duyarlı olabilirler.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLER

Normal zekâya sahip olmalarına karşın beynin atipik işleyişinden kaynaklı olarak bilgiyi işleme ve edinme biçimi bakımından akranlarından farklı özellikler gösterirler. Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler okuma, okuduğunu anlama, yazılı ifade ve matematiksel akıl yürütme ile hesaplama alanlarında yaşanan güçlüklerle ön planla çıkmaktadır.

- ❖ Yapabilecekleri ve yapabildikleri arasındaki fark fazladır.
- ❖ Performanstaki değişkenlik fazladır.
- ❖ Disleksi olan öğrenciler okumada problem yaşar.
- ❖ İmla ve dil bilgisi kurallarında zorluk yaşar.
- ❖ Matematiksel hesaplamalarda zorlanabilirler.
- ❖ Güdülenme problemleri vardır, öğrenilmiş çaresizlik yaşarlar.
- ❖ Bazıları görsel ve işitsel algıda güçlük yaşayabilir.

*** *Okuma bozukluğu=Disleksi*

Yazılı anlatım bozukluğu=Disgrafi

Matematik bozukluğu=Diskalkuli

DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU OLAN ÖĞRENCİLER

Dil ve konuşma bozukluğu olan öğrenciler, dilin biçim, içerik ve kullanım bileşenlerinin bütünleştirilmesi sırasında bu bileşenlerin en az birinde ortaya çıkan sorunlar nedeniyle öğrenciler dil ve konuşma bozukluğu tanısı alabilirler.

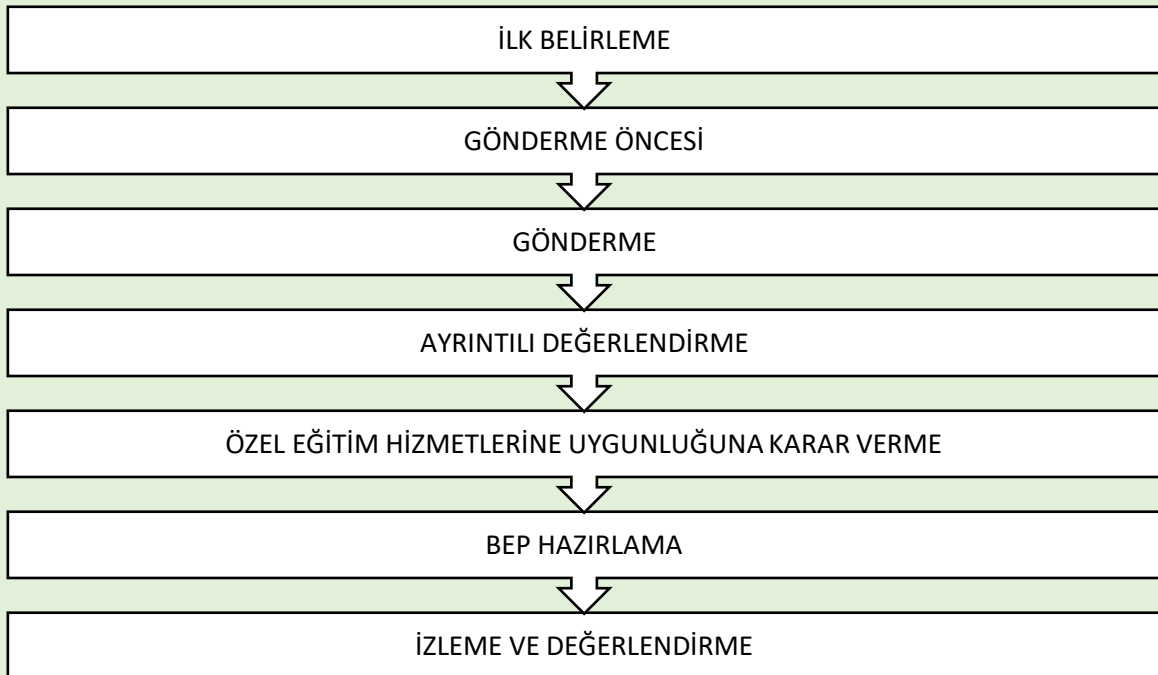
İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER

İşitme duyarlılığının kısmi ya da tamamen yitirilmesinden kaynaklı özel eğitim ve destek eğitime ihtiyaç duyan birey olarak tanımlanmaktadır. İşitme yetersizliğinin sınıflandırılmasında işitme kaybının derecesine, kaybın ortaya çıktığı yaşa ve kaybın olduğu yere göre farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER

Gözün yapısında oluşan zedelenmeye bağlı olarak gözün görme işlevini gerçekleştirememesi durumuna görme yetersizliği denir. Görme yetersizliği olan öğrenciler, az gören ve kör olarak sınıflandırılabilir. Bu kavramları eğitsel açıdan ele alırsak az gören öğrenciler, yardımcı araçlar kullanarak ya da kendileri için yapılan çeşitli uyarlamalarla öğrenme süreçlerinde görme potansiyellerini kullanabilirler. Kör olan öğrenciler ise yardımcı araçlarla dahi materyalleri okuyamazken öğrenme süreçlerini ancak dinleyerek ve dokunarak sürdürebilirler.

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİNE YÖNLENDİRME

Gönderme öncesi süreçte öğretmenlerin yapması gerekenler;

- Bilgi toplama
- Müdahale programı hazırlama
- Müdahale programını uygulama ve sonuçlarını değerlendirme

Müdahale programını hazırlarken öğretmenler;

- Program hedeflerinde,
- Öğretimsel süreçlerde,
- Sınıf yönetiminde,
- Sınıf ortamında uyarılama yapabilirler.

DESTEK EĞİTİM MODELLERİ

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci için uygun destek eğitim modeline karar vermek, özel eğitim alanında yıllardır tartışılan bir konudur. Bu noktada karşımıza sıklıkla çıkan kavramlardan biri en az kısıtlayıcı ortamdır. En az kısıtlayıcı ortamın net bir tanımı yoktur. Her öğrenci için en az kısıtlayıcı ortam farklı bir yerleştirme seçeneği anlamına gelebilir. Ancak bu kavram genellikle öğrencinin normal gelişim gösteren arkadaşlarından, evinden, ailesinden ve toplumdaki mümkün olduğunda az ayrılması anlamına gelir.

Ülkemizde özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin devam edebilecekleri eğitim ortamları ya da yerleştirme seçenekleri en fazla kısıtlayıcı olandan en az kısıtlayıcı olana doğru aşağıda gibi sıralanmaktadır:

- Yatılı özel eğitim okul ve kurumları
- Gündüzlü özel eğitim okul ve kurumları
- Özel eğitim sınıfı
- Yarı zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme
- Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PLANI (BEP)

BEP, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin takip ettikleri eğitim programı temel alınarak öğrencinin gelişim özellikleri, eğitsel gereksinimleri ve performans düzeyleri doğrultusunda hedeflenen amaçlara ulaşmaya yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren bireye özgü program olarak tanımlanmaktadır.

Bireyselleştirilmiş eğitim programının içeriğinde yer alması gereken bazı temel öğeler bulunmaktadır. Bunlar;

- Öğrencinin demografik özelliklerinin tanımı
- Öğrencinin eğitsel performans düzeyinin tanımı
- Uzun dönemli ya da yıllık hedefler
- Kısa dönemli hedefler
- Öğretim yöntemleri ve materyaller
- Amaçlara ulaşmak için gerekli olan zamanın başlama ve bitiş tarihleri
- Uygun değerlendirme yöntemleri ve ölçütleri
- Ek hizmetler

Öğretimin Bireyselleştirilmesi ve Öğretim Uygulamaları

- Tüm öğrenciler öğrenebilir ve öğretmenler öğretebilirler.
- Her öğrencinin eğitimden en yüksek düzeyde faydalanma hakkı vardır.
- Her öğrencinin gelişimi takip edilmeli ve ilerleme gösterenler ödüllendirilmelidir.
- Her öğrencinin ortak, farklı ve bireysel gereksinimleri vardır. Tüm öğrencilerin farklı, ortak ve kendine özgü ihtiyaçları vardır.

Öğretimini öğrencilere göre uyarlamak isteyen bir öğretmen aşağıda belirtilen alanlarda düzenlemeler yapabilir;

- Fiziksel düzenlemeler
- Sürece yönelik düzenlemeler
- Sınıf iklimine yönelik düzenlemeler
- Öğretimsel düzenlemeler
- İşleyişle ilgili düzenlemeler

ÖZEL YETENEK

Özel yetenekli bireyler strateji ve uygulama planında “Özel yetenekli birey zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon veya özel akademik alanlarda yaşitlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireydir.” şeklinde yapılmıştır.

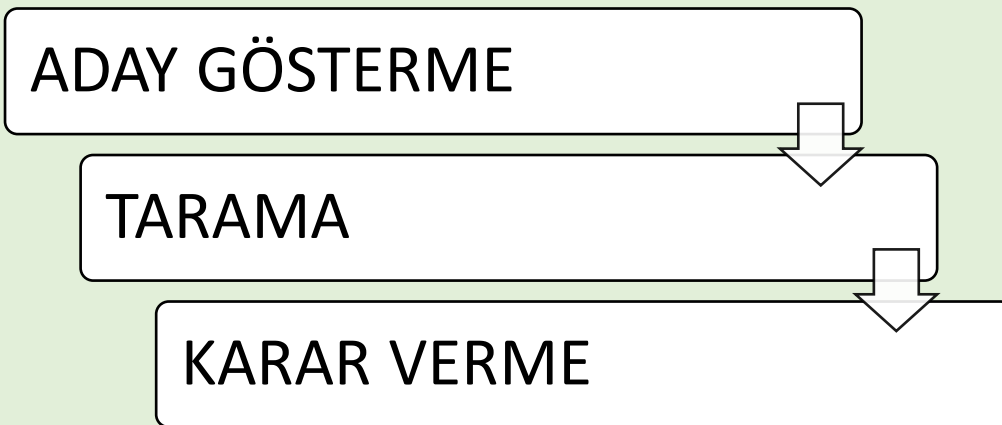
ÖZEL YETENEK KURAMLARI	ÜÇLÜ HALKA KURAMI	<u>RENZULLİ</u> Ortalama üstü yetenek, Yaratıcılık, Motivasyon
	BEŞGEN KURAMI	<u>STERNBERG-ZHANG</u> Mükemmellik, Nadirlik, Kanıt, Üretkenlik, Değer
	BULANIK KURAM	<u>SAK</u> Yatkınlık, Uyarıcı koşul, Etkileşim
	AYRIMSAL ÜSTÜN ZEKA VE ÜSTÜN YETENEK KURAMI	<u>GAGNE</u> Öğrenme-uygulama, Katalizör, Şans boyutu

Özel yeteneklilerin özellikleri;

- Akranlarına göre erken ve ileri düzeyde dil gelişimi olması,
- Genellikle erken okuma ve okumayı kendiliğinden öğrenme,
- Asenkronize gelişim gösterme, (Zihinsel gelişim hızlı, fiziksel gelişim yeterli değil)
- Empati, sorumluluk gibi özelliklerde erken gelişim gösterme,
- Duygusal açıdan hassas olma,
- Liderlik eğilimi gösterme,
- Meraklı olma, çok soru sorma,
- Yaşından ileri düzeyde mizah yeteneği olması,
- Mantık, muhakeme gibi becerilerde erken ve hızlı gelişim gösterme,
- Mükemmeliyetçilik eğilimi gösterme,
- Sosyal, toplumsal olaylara, evrensel değerlere karşı duyarlı olma,
- Geniş hayal gücü ve yaratıcılık gösterme,
- Geniş ilgi alanına sahip olma ve bazı konulara derin ilgili olma

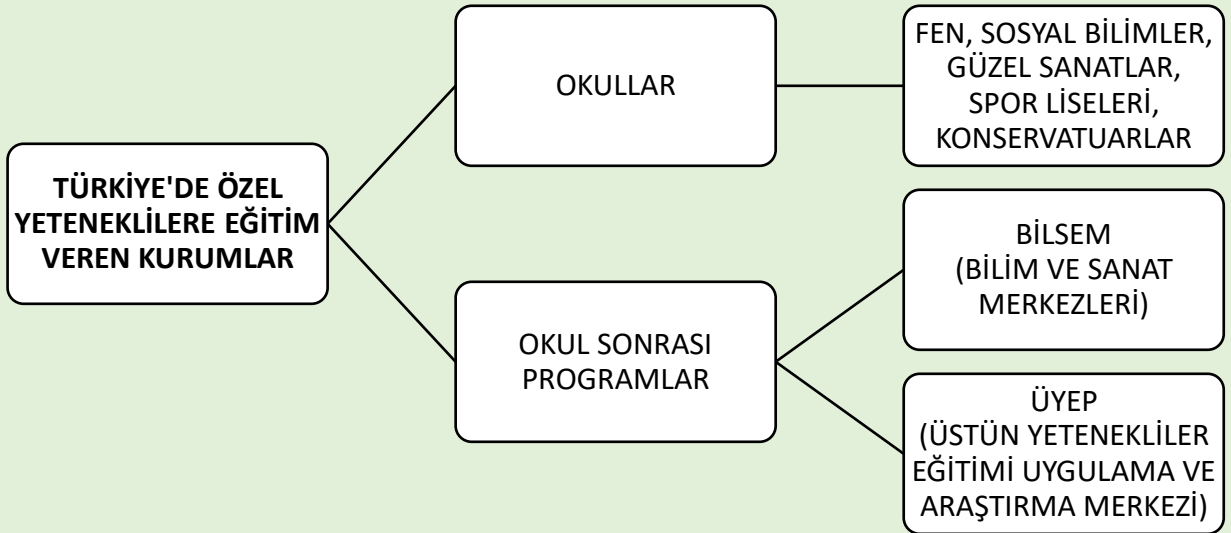
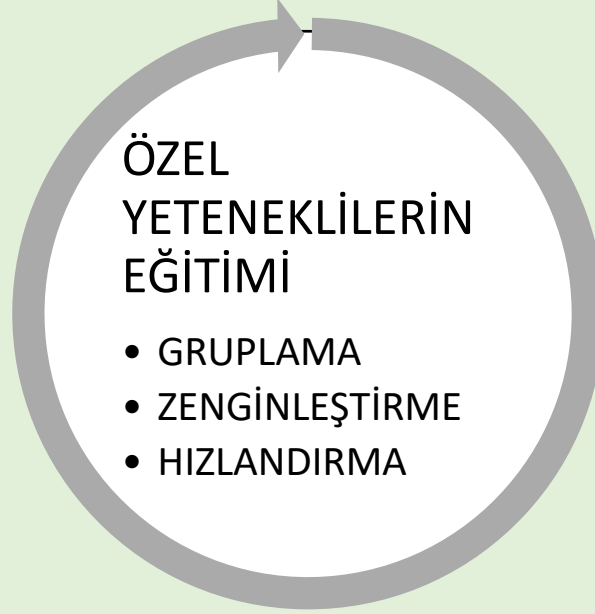
Savantlar, zihinsel sınırlılıklarla beraber en az bir alanda normalüstü yeteneğe sahip olan kişilerdir. **Williams sendromu** olanlar da savant kişiler gibidir ancak onların aksine oldukça sosyaldirler. Özel öğrenme güçlüğü olan özel yetenekliler de iki kere özel bireyler için örnek oluşturabilirler. **Deha çocuklar** da özel yetenekli çocuklar kategorisinde yer alıp çocuk yaşta yetişkin performansı gösteren çocuklardır.

ÖZEL YETENEKLİLERİN TANIMLANMASI

***** Bireysel zeka testleri:**

- ASIS (Anadolu-Sak Zekâ Ölçeği),
- SB (Stanford-Binet Zekâ Testi),
- WÇZÖ (Wechsler Çocuklar İçin Zekâ Ölçeği)

ÖZEL YETENEKLİLERİN ÖĞRETMENLERİ;

- Öğrencinin görevlerini onun düzeyine ve hızına uygun vermelidir.
- Ödevlerde tekrarlara ve alıştırmalara ağırlık vermemelidir.
- Farklı öğrenme ve öğretme teknikleri, malzeme ve araç-gereç kullanmalıdır.
- Tartışma, proje ve drama çalışmalarına önem verilmelidir.
- Analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarını içeren çalışmalar yapmalıdır.
- Grupla olduğu kadar bireysel çalışmalara da önem vermelidir.
- Öğrencileri zaman zaman liderliklerini geliştirmeye teşvik etmelidir.
- Başarılarını çocuğun kendi performansı içerisinde değerlendirmelidir.
- Öğrencinin akademik ve sosyal-duygusal gelişimiyle ilgili anne ve babalarla sürekli iş birliği içerisinde olmalıdır.
- Akademik konuların dışında sanat ve spor gibi alanlardaki bilgi ve becerilerinin de gelişmesini desteklemelidir.
- Çocuğun başarılarını mutlaka ödüllendirmelidir.